

De wonderlijke kracht van het object

Johan Creten

L'Hippocampe Secret, 2019- 2022, uniek stuk, wit chamotte steengoed, blister glazuur, sporen van majolica en rode glazuren, 155 x 70 x 180 cm. © De kunstenaar, Creten Studio, Courtesy Almine Rech, Parijs. Foto: Gerrit Schreurs.

Zijn nieuwe tentoonstelling heet *Bestiarium* en de gelijknamige catalogus is verschenen. Wij zien reikhalzend uit naar het recente keramische werk van Johan Creten. Kunst is magie, zo leren we. Al in zijn jeugd maakte hij hiermee kennis door die magie ter plekke toe te passen. Een gesprek over dromen, zwerven, engagement en scheppingsdrang.

TEKST: GWENNAËLLE GRIBAUMONT

Niemand is profeet in zijn eigen land, zegt een oud spreekwoord. Johan Creten is daar een perfect voorbeeld van. Is er één Belgische kunstenaar die in het buitenland zo veel erkenning geniet en tegelijk in eigen land zo weinig? Tenminste, wat de instellingen betreft. Kenners daarentegen hebben zijn talent altijd bewonderd. Als beeldend kunstenaar staat Johan Creten (Sint-Truiden, 1963) bekend om zijn werken van geëmailleerd terracotta en brons. Hij geldt algemeen als de drijvende kracht achter de vernieuwing in de hedendaagse keramiek. Toen hij in de jaren tachtig de onbeperkte mogelijkheden van keramiek begon te verkennen, keken de trendsetters op die discipline neer als zijnde minderwaardig. De lange, eenzame strijd die Creten voerde werd uiteindelijk met succes bekroond. De hedendaagse keramiek staat nu volop in de belangstelling. Een tentoonstelling, georganiseerd in sa-

Johan Creten. R.V.

menwerking met de Almine Rech Gallery, presenteert een ensemble van zeventien nooit eerder tentoongestelde sculpturen van terracotta van de kunstenaar. Het gaat om dieren (*Beasts*) die hij de laatste drie jaar heeft gecreëerd. Zo zijn daar een everzwijn dat vastzit in bloederige modder, een ingedommelde vlieg en een pelikaan die ten prooi is gevallen aan onpeilbare droefenis. Deze 'harde kern' bestaat verder uit de zeer bekende werken *C'est dans ma nature* (2001) en *De Vleermuis* (2015-2019). Het eerste bestaat uit een ensemble van tien metamorfe bas-reliëfs. Het tweede is een reusachtige vleermuis. Die vergelijking tussen recente en oudere werken laat meteen ook zien hoe coherent zijn oeuvre altijd is geweest. In de geest van George Orwell en Jean de La Fontaine laat Creten dieren spreken over onze samenleving en hoe die verandert: over politieke wantoestanden, conflicten en berusting, maar ook over vreugde, troost en hoop.

De Vleermuis, 2014-2019, 1/3, ed. 3 + 1 E.A., gepatineerd brons, gegoten m.b.v. de verlorenwastechniek, gesigineerd, getiteld, 'arend'-stempel, 385 x 230 x 240 cm (1.265 kg). © Creten Studio, met toestemming van Galerie Emmanuel Perrotin, Parijs. Foto: Peter Lennby.

Johan Creten geldt als de drijvende kracht achter de vernieuwing in de hedendaagse keramiek.

SPELEN MET AARDE EN VUUR

Tijdens een boeiend gesprek met Johan Creten gaat het onder meer over de fundamenteën van zijn oeuvre, maar ook de dingen waarvan hij geniet, zijn strijd en de vele keuzes die hij als hedendaagse kunstenaar dient te maken. Hij vertelt over hoe het voor hem allemaal begonnen is, met name de dag toen hij de magische

kracht van de materie begreep. De eerste anekdote die hij ter sprake brengt, zegt veel over de man, maar meer nog over de kunstenaar: "Als kind was ik lid van de Chiro-jeugdbeweging. Omdat ik een beetje speciaal was, werd ik geregeld gepest. Tot ik op een dag een jongen die me had aangevallen zelf bedreigde. Ik greep een stuk materie, een stuk brood

L'Escargot Lent, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, mat en glanzend glazuur, met daarin het woord 'Slouth' gesneden, 62 x 122 x 65 cm (170 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs.

‘Werken met originele materie heeft iets sacraals, maar is bijna ook een taboe’

of aarde, maakte er vliegensvlug een klein object mee en daagde hem uit: als hij me aanraakte zou dit kleine ding dat ik mijn handen hield rondspoken in zijn dromen.” Wonderlijk genoeg werkte die list. De dag erna had de jonge Johan op slag een andere status: hij was kunstenaar geworden. Beter nog: hij was zich bewust geworden van het magische vermogen dat in elk object sluimert.

Die anekdote roept echter een nog veel diepere vraag op: is het niet de kracht, de energie die de mens in het object legt die hem het vermogen schenkt een kunstenaar te worden? Creten geniet van de onbegrensde mogelijkheden wanneer hij met aarde werkt. Hij experimenteert volop met patina, email, kleuren en oppervlakte-effecten. De kunstenaar houdt van het uitgesproken ‘tastbare’ van de materie, wat bij hem heel bijzondere gevoelens oproept. “Werken met originele materie heeft iets sacraals, maar het is bijna ook een taboe, door het feit dat je je handen steekt in de aarde en met vuur speelt”, vertelt hij. De combinatie van die twee praktijken zorgt soms voor verrassingen. Het is altijd het vuur dat het laatste woord heeft ... De verrassingen tijdens het bakken leiden weleens tot kleine mirakels.” Het duurde enkele jaren voordat de kunstenaar enigszins greep kreeg op dat onvoorspelbare. Hij geeft toe dat hij aan het begin van zijn carrière soms in woede ontstak, waarna hij de in zijn ogen mislukte stukken vernielde: “Nu kan ik dingen die zijn mislukt jarenlang in mijn atelier bewaren. Ze herinneren me aan wat niet gelukt is. Ik bekijk ze nu met meer afstandelijkheid. Het is een soort herontdekking. Soms begrijp ik pas veel later in welk opzicht ze belangrijk waren. Het is een beetje zoals in de liefde. Soms kun je zielsveel houden van iemand die je vroeger niet mocht.”

Un mouton nommé Bedotte, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, mat engobe met majolicapigmenten onder een deels transparant deksel, Solfatara-email, 66 x 118 x 63 cm (154 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almire Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs.

ODE AAN DE TRAAGHEID

Tijd speelt ook een belangrijke rol in het werk van deze kunstenaar. Het scheidingsproces duurt vaak erg lang. Soms is een werk geworteld in objecten die hij twintig jaar geleden bedacht: “Ik neem altijd de nodige tijd om mijn werken af te maken. Het gebeurt wel vaker dat ik voorbereidende tekeningen of kleine modellen maandenlang, soms zelfs jarenlang bewaar, totdat het werk helemaal vorm krijgt. Het instinct neemt het dan groten-deels over. Het is een evenwichtsoefening tussen voelen en denken.”

Creten stoort zich niet aan de geldende normen en zet de markt van de hedendaagse kunst graag een hak. Hij wil daar zijn waar men hem niet verwacht. “Ik heb altijd geweigerd een kunstenaar van één bepaald werk te zijn”, zegt hij. “De ‘bloemenbustes’ uit de reeks *Odore di Femmina* tref je het vaakst aan in musea, op tentoonstellingen en op veilingen. Toch heb ik altijd in alle vrijheid nieuwe wegen bewandeld. In een en dezelfde week kan ik van het abstracte naar het figuratieve gaan. Ik ben ook altijd enorm benieuwd naar waarheen een werk me zal leiden. Het

La Mouche Morte (detail), 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, metaalglazuur en *Solfatara*-email, 69 x 119 x 63 cm (180 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs.

Plots werd hij zich bewust van het magische vermogen dat in elk object sluimert.

is wel knokken om die vrijheid te behouden in een kunstwereld die een voorkeur heeft voor kunstenaars die onmiddellijk herkenbaar zijn. Om te beantwoorden aan de verwachtingen van de markt vraagt men kunstenaars nu te produceren. Ik haat dat woord! Ik reageer daartegen door unieke werken te maken, op mijn heel eigen ritme. De weigering om een werk te reproduceren is bijna een politieke daad. Het is mijn manier om weerstand te bieden.”

L'Araignée Morte, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, glazuur gebakken op hoge en lage temperatuur, en *Solfatara*-email, 51 x 85 x 85 cm (75 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs.

Toch ontvlucht Creten de realiteit niet. Op de sociale media is hij zelfs nadrukkelijk aanwezig. Hij maakt gebruik van alle beschikbare technologieën en is ook een van de weinigen die zonder blikken of blozen een kijkje geven in de eigen interne keukens. “Rodin was een van de eersten die gebruik maakten van de fotografie voor zijn sculpturen”, vertelt hij. “Hij maakte foto’s, waarop hij tekende. Hij corrigeerde een kromming, een beweging. Ik heb dezelfde ervaring opgedaan tijdens de ‘grote lockdown’. Via WhatsApp kon ik in contact blijven met mijn collega’s bij Struktuur68, die zelf ook vastzaten in hun atelier. Ik stuurde tekeningen door en daarna hielden we Zoom-sessies om te werken aan stukken die vóór mijn komst nauwkeurig voorbereid waren. Ter plekke ging ik dan aan de slag met de nog vochtige aarde.”

KUNST IS OPENSTAAN VOOR ANDEREN

Het is altijd interessant te weten welke raad een gereputeerde kunstenaar in petto heeft voor jongeren die dromen van

The Flamingo 1, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, mat en glanzend glazuur, 100 x 112 x 74 cm (235 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs / *The Flamingo 2*, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, mat en glanzend glazuur, 104 x 100 x 64 cm (235 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs. / *Le Flamand ou La Grotte*, 2019-2022, uniek stuk, wit steengoed, mat en glanzend glazuur, 92 x 100 x 56 cm (235 kg). © Creten Studio, met toestemming van Almine Rech, Brussel. Foto: Gerrit Schreurs.

‘Het is knokken om vrijheid te behouden in een kunstwereld met een voorkeur voor onmiddellijk herkenbare kunstenaars’

een carrière als kunstenaar. Creten ziet het zo: eerst moet je je toespitsen op het werk en niet zozeer op de kunstmarkt, en verder ook reizen, talen spreken en durven. “Vijftwintig jaar lang leefde ik als een nomade, onder andere in Mexico en Amerika”, zegt hij. “Toen ik jonger was, kon ik liften om een tentoonstelling in Keulen te bezoeken. Kunst, dat is uitwisseling, openstaan. Ik had het geluk verschillende talen te spreken. Dat heeft me enorm geholpen. Het is in het buitenland dat ik de eerste erkenning kreeg voor mijn werk. Ik

kan iedereen dan ook aanraden mensen te gaan ontmoeten. Ik was verlegen en ben dat eigenlijk nog altijd. Het spijt me dat ik de schrijver Bruce Chatwin nooit heb ontmoet. En er zijn nog anderen die ik had moeten opzoeken in mijn jonge jaren.” Creten benadrukt dat de energie die we in de dingen leggen uiteindelijk altijd zijn vruchten zal afwerpen: “Wacht niet tot ze je komen halen. Je moet eropuit gaan, uitpakken met projecten. Tot slot zou ik jonge kunstenaars willen aanraden zich te verenigen. Samen kun je meer bereiken!”

BEZOEKEN

Johan Creten: Bestiarium

La Piscine
Roubaix
t/m 29-05
www.roubaix-lapiscine.com

LEZEN

Johan Creten: Bestiarium, Gallimard, Parijs (2022), ISBN: 9782072984938
Prijs: € 35,00.